

KIRSAL ÇEVRE YILLIĞI '2001

Dr. Sezgin ÖZDEN
Ormanlık Ekonomisi ABD.

Kırsal Çevre ve Ormanlık Sorunları Araştırma Derneği Yayını

Ankara-2002

KIZILDAĞ MİLLİ PARKI SINIRLARI İÇERİSİNDEKİ KÖYLERİN SOSYO-EKONOMİK YAPISI

Dr. Sezgin ÖZDEN¹- Arş. Gör. Hasan ALKAN²
Arş. Gör. Mehmet KORKMAZ²

ÖZET

Bu çalışma Isparta ili sınırları içerisinde yer alan Kızıldağ Milli Parkı kapsamında yer alan 11 adet köyde bir alan çalışması sonucu hazırlanmıştır. Bu köylerde 78 sorudan oluşan ve her köyde, köy hane sayısının %10'unu temel alan bir anket çalışması yürütülmüştür. Bu çalışmanın temel amacı, bir yandan genel olarak, bir yandan da her köy düzeyinde betimleme yapmak, yani ekonomik sektörlerin ağırlıklarını, sosyal ve demografik özelliklerini vb belirlemek olmaktadır. Elde edilen bilgiler, köylerin kalkınma öncelikleri ve kalkınma modelleri, faydalanmaların düzenlenmesi, zonların belirlenmesi konularında yapılacak çalışmalara veri sağlayabilecektir.

ABSTRACT

This study was prepared in eleven villages placed in the borders of the Kizildag National Park in Isparta province. A questionnaire that formed by 78 questions was applied to the 10 % of population in every village. Main target of this study is to describe every feature of the villages. Derived data may be used in the efforts about development priorities, development models, arrangement of utilities, and zoning exertions.

Giriş

Dünyada özellikle ikinci Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan gelişmeler sosyal ve doğal çevre arasında ilişkilerde önemli değişikliklere neden olmuştur. Söz konusu gelişmeler, günümüz insanının doğaya karşı olan taleplerinde de önemli değişikliklere neden olmuştur. Özellikle büyük kent ve endüstri merkezlerinin olumsuz yaşam koşullarında yıpranan bireyler ruhsal ve bedensel yenilenme gereksinimlerini gidermek için ulaşabilecekleri doğal kaynaklara yönelmişlerdir (AKESEN 1983). Bu bağlamda söz konusu talep özellikle son yirmi yılda Türkiye'de de artmış bir çok alan Milli Park ve diğer koruma statüleri kapsamında korunmaya alınmıştır. Bu bağlamda 9.8.1983 tarihinde yürürlüğe giren Milli Parklar Kanunu ile

¹ Ankara Üniversitesi Çankırı Orman Fakültesi, Orman Ekonomisi Anabilim Dalı.

² Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi, Orman Ekonomisi Anabilim Dalı.

yurdumuzdaki ulusal ve uluslararası düzeyde değerlere sahip milli park, tabiat parkı vb. alanların seçilip belirlenmesine, özellik ve karakteri bozulmadan korunmasına geliştirilmesine ve yönetilmesine ilişkin esaslar düzenlenmiştir (EGELİ, 1996). Isparta İli sınırları içersinde ve Beyşehir Gölünün batı sahillerinde ilan edilen Kızıldağ Milli Parkı da bunlardan birisidir.

Milli park tesisi temel olarak bir “doğa koruma” çalışmasıdır. (ÇOLAK 2001)’in (SCHERZINGER 1996) atıfla yaptığı tanıma göre doğa koruma; “yaban hayvanlarını, bitki türlerini, bunların doğal yaşam toplumlarını, doğal koşulları altında peyzajı ve peyzaj parçalarını güvence altına alan bütün teşvik edici ve koruyucu önlemleri kapsar. Bunlarla birlikte insan etkisi de göz önünde bulundurulmalıdır” şeklinde tanımlanmış ve insan etkisine özellikle vurgu yapılmıştır. Gelişmekte olan ülkelerdeki korunan alanlar sürdürülebilir kalkınma düşüncesini gerçekleştirme yolunda büyük öneme sahiptirler. Fakat içinde insanların da yaşadığı parklar hem toplumun yaşam alanına getirdiği kısıtlamalar ve hem de parkın geleceğinin güvence altına alınması konularında toplumla kamu otoriteleri arasında sürtüşmeye neden olmaktadır (GLAVOVIC 1996). Günümüzde toplum katılımını sağlamadan yapılan her türlü çalışmanın başarılı olma olasılığı düşük olarak görülmektedir. Özellikle korunan alanların planlanma, ilan edilme ve sürdürülebilir yönetimi konularında bu kararlardan etkilenecek toplum kesimlerinin de kararlara katılımı gerekmektedir. Koruma çalışmalarına yerel halkın da katılımı düşüncesi son zamanlarda giderek hızlı şekilde savunucu bulunmaktadır. Diğer taraftan katılım konusu günümüzde hem savunulmakta aynı zamanda da katılımın niteliği bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır (YOUNG 1999). Yerel halk koruma kararlarna kararlari etkileme yetkisiyle ve sorumluluğuyla mı katılacaktır, yoksa sadece karar alıcılara önerilerde mi bulunabilecektir? Çağdaş yönetim anlayışına göre; katılımcı yönetim, yetki ve sorumluluğun da devrini gerektirmektedir. Keza Haziran 1992’de imzalanan Rio Deklerasyonu’nun prensiplerinden birisi de; “çevre konuları, en iyi şekilde ancak ilgili bütün vatandaşların katılımı ile yönetilir” (KEATING 1993) şeklinde kabul edilmesiyle katılımcı yönetimin öneminin vurgusu yapılmak istenmiştir.

Kızıldağ Milli Parkı hem insan etkinlikleri bakımından hem de rekreasyonel talep bakımından yoğun baskı alan bir parktır. Dolayısıyla bu park sınırları içerisinde yaşayan halkın sosyo-ekonomik durumları parkın geleceğini doğrudan etkileyecek yapıya sahiptir. Bu çalışma park alanı içerisinde yaşayan halkın sosyo-ekonomik durumunu açıkça ortaya koymak ve elde edilen veriler ışığında parkın sürekliliğini sağlamaya yönelik çalışmalara altlık olması amacıyla hazırlanmıştır.

Materyal ve Yöntem

Kızıldağ Milli Parkı içerisinde yer alan köylerin sosyo-ekonomik yapısının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada, araştırma materyalinin birincil verileri 1999 yılında yapılan anket, mülakat ve gözlemlerle, ikincil veriler ise Orman Bakanlığı, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ve Nüfus Müdürlüğü gibi resmi kurumlardan elde edilmiştir. Araştırmada anket, mülakat ve gözlem tekniklerinden yararlanılmıştır.

Anketlerin Hazırlanışı ve Uygulanışı

Anket formu 78 konuda bilgi almak üzere düzenlenmiştir. Bilgileri yeterince biçimsel ve aynı zamanda da tam alabilmek için sorulara ilişkin bir çok seçenek deneklere sunulmuştur. Anket çalışması mülki hudut olarak Kızıldağ Milli Parkı sınırları içinde kalan her köyde uygulanmıştır. Köylerin hane sayıları dikkate alınarak % 10 ölçeğinde uygulama yapılmıştır. Hane sayısı 100 ve 100'ün altında olan köylerde ise en az 10 anket uygulaması esas alınmıştır. Anketlerin uygulanmasında 20-60 yaş arası aile reisi olan erkek denekler temel alınmıştır. Anketlerin uygulamasından önce milli parkın ne anlama geldiği yasa ve yönetmeliklerden çıkarılan özel hükümlerle anlatılarak yanlış bilgilendirmeler ve söylentiler ortadan kaldırılmıştır.

Bilgi Formlarının Hazırlanması ve Uygulanması

Köy monografilerinin ortaya konmasında önemli bir altlık oluşturan bilgi formu 40 farklı konudan oluşmaktadır. Bilgi formlarında yer alan bilgilerin bir bölümü köydeki kişilerden (muhtar, ziraatçi, öğretmen, vb. gibi), bir bölümü resmi kuruluşlardan elde edilmiştir.

Gözlem ve Mülakat

Her köyün kendine has özelliklerini ve diğer köylerden farklılıklarını ortaya koymak üzere anket uygulamaları ve bilgi formlarının dışında mülakat ve gözlemler yapılmıştır. Gözlem, kendiliğinden oluşan ya da bilinçli olarak hazırlanan olayları ortaya çıktıkları esnada sistematik ve amaçlı bir biçimde incelemektir. Bütün pozitif bilimlerdeki gibi toplumbilimlerinin de bilgi sağlama yollarından birisi gözlemdir (SENCER 1984).

Köy Monografileri

Köylerde genellikle su, elektrik ve yol sorunu yoktur. Konutlar genellikle iki katlı olup yapı malzemesi olarak kerpiç ve tuğla kullanılmaktadır. Kıyıkdede, Beyköy, Armutlu, Çeltek ve Yassıbel köyleri orman köyü statüsünde değilken, Gölkonak Köyü belediye olması nedeniyle orman köyü statüsünden çıkarılmış, Belceğiz, Gedikli, Sarıkabalı ve Karayaka köyleri

ise halen orman kanununa göre orman köyü sayılmaktadır. Köyler genellikle tarım hayvancılık ve balıkçılıkla geçinmektedirler. Tarımda üretilen ürünler daha çok kuru tarım ürünleri olup genellikle arpa, buğday, nohut, yonca ve pancardır. Yaygın olarak üretimi yapılan meyve elmadır. Genellikle orman işçiliğinden sağlanan bir gelir yokken, zati gereksinme kullanımı da yaygın değildir. Hayvancılıkta küçükbaş hayvancılık daha yaygındır. Köylerin tümünde ilkokul vardır ve faaliyettedir. Ancak Armutlu ve Gölkonak köylerinde eğitim taşınalı olarak yapılmaktadır. Belceğiz Köyü hariç tüm köylerde ilköğretimin ikinci kısmı taşınalı olarak yapılmaktadır. Köylerin tümünün elektrik, su ve yol sorunları çözümlenmiştir.

Karayaka Köyü

Orman köyü olan Karayaka köyü, Beyşehir Gölü'nün kenarında bulunmaktadır. Ormana sınırı olan, tarım arazisi bulunan köyün arazisi engebeli bir yapıya sahiptir. Yamaç araziler üzerinde sedir ekim ve dikim çalışmaları yapılmaktadır. 135 konutlu olan köyün, beş derslikli bir ilkokulu ve iki öğretmeni vardır Köyün ayrıca bir sağlık evi ve bir köyü bulunmaktadır. Köy Şarkikaraağaç ilçesine 22 km uzaklıktadır. Orman işçiliğinden herhangi bir geliri olmayan köyde, zati gereksinme da düşük düzeyde kullanılmaktadır. Köyün nüfusu, 1985 nüfus sayımında 526 iken 1997 nüfus sayımında 556'ya yükselmiştir. Ormanın en önemli faydasını otlatma olarak bildiren ve meralarını yetersiz gören köyde, hayvan başına düşen mera alanı (toplam mera alanı 3000 dekar) çok düşüktür. 3-4 aylığına Anamas Yaylası'na hayvancılık amacıyla çıkan köylülere göre tarım ve hayvancılık gelecek vaat etmektedir. Gelirinin %3'ünü tasarruf olarak ayırabilen köyde bir sulama kooperatifi mevcuttur. Yapılacak bir kırsal kalkınma projesine katılacaklarını belirten köylüler, milli park kararını gereksiz bir karar olarak değerlendirmektedirler.

Kıyakede Köyü

Göle uzaklığı yaklaşık 2 km olan köyün, 4650 dekar tarım arazisi bulunmaktadır. Köyün Batı kesimi engebeli arazilerden oluşmaktadır. 110 konutlu, üç derslikli bir ilkokulu ve bir öğretmeni bulunan, sağlık evi ve bir ebesi olan bir köydür. Kıyakede Köyü, Şarkikaraağaç ilçesine 17 km uzaklıktadır. Orman işçiliğinden herhangi bir geliri olmayan köyde, zati gereksinme da kullanılmamaktadır. Köyün nüfusu 1985 sayımında 488 iken 1997 nüfus sayımında 388'e gerilemiştir. Mera/hayvan sayısı oranının (toplam 1500 dekar) diğer köyler gibi düşük olduğu Kıyakede Köyü'nde balıkçılık potansiyel olarak geliştirilebilecek bir sektör konumundadır. Köyde bir sulama kooperatifi mevcuttur. Yapılacak bir kırsal kalkınma projesine katılacaklarını belirten köylüler, milli park kararını yerinde bir karar olarak değerlendirmektedirler.

Sarıkabalı Köyü

Göl kenarında bulunan köyün 3020 dekar tarım arazisi vardır. Köyün arazisi yer yer hafif eğimli olmakla birlikte, genellikle düzdür. Köyün batısındaki yamaçlarda, sedir dikim çalışmaları yapılmaktadır. Şarkikaraağaç ilçesine 25 km uzaklıkta bulunan ve 77 konutlu olan köyün 3 derslikli bir okulu ve iki öğretmeni bulunmasına rağmen sağlık kuruluşu yoktur. Bu köyün de orman işçiliğinden herhangi bir geliri yoktur ve zati gereksinme kullanılmamaktadır. Köyün nüfusu 1985 sayımında 286 iken 1997 nüfus sayımında 272'ye gerilemiştir. Toplam 1200 dekar merası olan köyde hayvan başına düşen mera alanı yetersiz kalmaktadır. Tasarruf yapılamayan köyde, eğer yapılabilseydi hayvancılık yaparak değerlendirmenin ağırlıkta olduğu görülmüştür. Hayvancılığı gelecek vaat eden bir sektör olarak gören köylü yaylacılık da yapmaktadır. Yapılacak bir kırsal kalkınma projesine katılacaklarını belirten köylüler, milli park kararının gereksiz olduğunu düşünmektedirler.

Gedikli Köyü

Göl kenarında bulunan köyün çoğunluğu engebeli 5270 dekar tarım arazisi bulunmaktadır. Köyün batısındaki yamaçlarda sedir dikim çalışmaları yapılmaktadır. Gedikli Köyü, 238 konutlu olup, 7 derslikli iki ilköğretim okulu ve 3 öğretmeniyle ayrıca sağlık ocağı, bir doktoru ve hemşiresiyle diğer köylerden ayrılmaktadır. İlçeye 27 km uzaklıkta olan köyde diğer köylerden farklı olarak 150 kişi kesim ve nakil işlerinde çalışmış olup bu köyde de zati gereksinme kullanılmamaktadır. Köyün nüfusu 1985 sayımında 750 iken 1997 sayımında 1044'e yükselmiştir. Toplam mera alanı 2500 dekar olup, halk meraların yetersiz olduğuna inanmaktadır. Yılda 3-4 aylığına Sindel ve Çiçekli yaylalarına çıkan köylüler balıkçılığın gelecek vaat ettiğini söylemektedirler. Köyde sulama ve su ürünleri kooperatifleri bulunmaktadır. Yapılacak bir kırsal kalkınma projesine katılacakların ifade eden köylüler milli park kararının gereksiz bir karar olduğu görüşündedirler.

Yeniköy Köyü

Göle uzaklığı 3 km olan köyün ormana sınır 14210 dekar tarım arazisi bulunmaktadır. Köyün Kuzey kesimleri engebeli arazilerden oluşmakta ve bu araziler üzerinde OGM tarafından sedir dikim çalışmaları yapılmaktadır. Köy 130 haneden oluşmakta ve 4 derslikli bir ilkokulu, sağlık evi ve bir ebesi görev yapmaktadırlar. Köy ilçeye 18 km uzaklıkta olup, ormandan herhangi bir girdi elde edilmemektedir. Köyün nüfusu 1985'den 1997'ye 507'den 448'e gerilemiştir. Toplam mera alanı 5000 dekar olup hayvan başına düşen mera alanı yetersizdir. Yaz mevsimlerinde Anamas Yaylası'nda

hayvancılık yapan köylülere göre tarım hayvancılık ve balıkçılık gelecek vaat etmektedir. Gelirinin sadece % 3,3'ünü tasarruf edebilen köyde bir sulama kooperatifi mevcuttur. Yeniköy'lüler de yapılacak bir kırsal kalkınma projesine destek vereceklerini belirtmişken, milli park kararını gerekli bir karar olarak değerlendirmemektedirler.

Beyköy Köyü

Göle uzaklığı 8 km olan köyün, 9293 dekar tarım arazisi bulunmaktadır. Köyün Güney kesimleri engebeli arazilerden oluşmakta ve bu araziler üzerinde yer yer sedir dikim çalışmaları yapılmaktadır. 268 haneden oluşan köyde 6 derslikli iki ilköğretim okulu ve iki öğretmen ve ayrıca sağlık evi mevcuttur. İlçe merkezine 3 km uzaklıktaki köy orman işçiliğinden yararlanmamakta ve zati gereksinme kullanılmamaktadır. Köyün nüfusu 1985 sayımında 821 iken 1997 nüfus sayımında 721'e gerilemiştir. Ormanın en önemli faydasının "otlatmaya imkan sağlaması" fikrinin hakim olduğu köyde hayvan başına düşen mera alanı çok düşüktür. Gelirinin % 7'sini tasarruf edebilen köyde, bir sulama kooperatifi bulunmaktadır. Yapılacak bir kırsal kalkınma projesine destek vereceklerini ifade etmişler ve milli park kararını da doğru bir karar olarak değerlendirmişlerdir.

Armutlu Köyü

Göle uzaklığı 2.5 km olan köyün ormana sınır 15743 dekar tarım arazisi bulunmaktadır. Köyün arazileri geniş düzlükler şeklindedir. Köy 28 haneden oluşmakta ve 3 derslikli bir ilkokulu ve bir sağlık evi bulunmaktadır. Köy ilçeye 16 km uzaklıkta olup, kısmen ağaçlandırma çalışmalarında çalışırlarken zati gereksinme kullanılmamaktadır. Köyün nüfusu 1985'den 1997'ye 169'dan 156'ya gerilemiştir. Toplam mera alanı 11500 dekar olup hayvan başına düşen mera alanı diğer köylere oranla çok yüksektir. Armutlu köylüleri de yapılacak bir kırsal kalkınma projesine destek vereceklerini belirtmişken, milli park kararını gerekli bir karar olarak değerlendirmemektedirler.

Çeltek Köyü

Göle uzaklığı yaklaşık 5 km olan köyün, orman sınır 10500 dekar düz tarım arazisi bulunmaktadır. Yamaç araziler üzerinde sedir dikim çalışmaları yapılmaktadır. 88 konutlu, beş derslikli bir ilkokulu ve bir öğretmeni bulunan, sağlık evi ve bir ebesi olan bir köydür. Çeltek Köyü Şarkikaraağaç ilçesine 16 km uzaklıktadır. Orman işçiliğinden herhangi bir geliri olmayan köyde, zati gereksinme da kullanılmamaktadır. Köyün nüfusu 1985 sayımında 469 iken 1997 nüfus sayımında 362'ye gerilemiştir. Mera/hayvan sayısı oranının (toplam 1500 dekar) diğer köylerde olduğu gibi düşüktür.

Yapılacak bir kırsal kalkınma projesine katılacaklarını belirten köylüler, milli park kararını yerinde bir karar olarak değerlendirmektedirler.

Belceğiz Köyü

Göle uzaklığı yaklaşık 2.5 km olan köyün, ormana sınırı bulunan toplam 15200 dekar tarım arazisi bulunmaktadır. Köyün tarım alanları engebeli arazilerden oluşmaktadır. 310 konutlu, on derslikli üç ilkokulu ve on öğretmeni bulunan, sağlık ocağı bir doktor, bir hemşire ve bir ebesi olan bir köydür. Belceğiz Köyü Şarkikaraağaç ilçesine 17 km uzaklıktadır. Orman işçiliğinden herhangi bir geliri olmayan köyde, zati gereksinme da kullanılmamaktadır. Köyün nüfusu 1985 sayımında 1106 iken 1997 nüfus sayımında 2144'e yükselmiştir. Mera/hayvan sayısı oranının (toplam 5000 dekar) diğer köyler gibi düşük olduğu Belceğiz Köyü'nde ormanın en önemli faydası otlatma olarak görülmektedir. Gelirinin %6,4'ünü tasarruf olarak ayırabilen köyde, yapılacak bir kırsal kalkınma projesine katılacaklarını belirten köylüler, milli park kararını yerinde bir karar olarak değerlendirmektedirler.

Yassıbel Köyü

Göle uzaklığı yaklaşık 1.5 km olan köyün, ormana sınırı bulunan toplam 4500 dekar tarım arazisi bulunmaktadır. Köyün tarım alanları engebeli arazilerden oluşmakta ve çevresindeki yamaçlarda yer yer sedir dikim çalışmaları yapılmaktadır. 210 konutlu, beş derslikli bir ilkokulu ve üç öğretmeni bulunan, sağlık evi ve bir ebesi olan bir köydür. Yassıbel Köyü Şarkikaraağaç ilçesine 17 km uzaklıktadır. Orman işçiliğinden herhangi bir geliri olmayan köyde, zati gereksinme da düşük düzeyde kullanılmaktadır. Köyün nüfusu 1985 sayımında 948 iken 1997 nüfus sayımında 826'ya gerilemiştir. Toplam 5000 dekar alana sahip meralar gereksinmesi karşılamamaktadır. Yaylacılığın yapılmadığı köyde, balıkçılık gelecek vaat etmektedir. Gelirinin % 4,3'ünü tasarruf olarak ayırabilen köyde, yapılacak bir kırsal kalkınma projesine katılacaklarını belirten köylüler, milli park kararını yerinde bir karar olarak değerlendirmektedirler.

Gölkonak Köyü'

Göle uzaklığı yaklaşık 1 km olan köy, orman statüsünden çıkarılmış bulunmaktadır. Köyün tarım alanları hafif eğimli arazilerden oluşmaktadır. 140 konutlu olan köyde, beş derslikli bir ilkokulu olmasına rağmen eğitim taşınmalı olarak sürdürülmektedir. Sağlık evi ve bir ebesi olan köy Yenişarbademli ilçesine bağlıdır. Gölkonak Köyü ilçeye 5 km uzaklıktadır. Orman işçiliğinden herhangi bir geliri olmayan Köyde, zati gereksinme de

kullanılmamaktadır. Köyün nüfusu 1985 sayımında 436 iken 1997 nüfus sayımında 550'ye yükselmiştir. Mera/hayvan sayısı oranının diğer köyler gibi düşük olduğu Gölkonak köyünde ormanın en önemli faydası otlatma olarak görülmektedir. Gelirinin % 5,4'ünü tasarruf olarak ayırabilen köyde, yapılacak bir kırsal kalkınma projesine katılacaklarını belirten köylüler, milli park kararını gereksiz bir karar olarak değerlendirmektedirler.

Değerlendirme ve Sonuç

Köylerin Sosyo-ekonomik Yapılarının Değerlendirilmesi

Kızıldağ Milli Parkı içerisinde ve yakın çevresinde yer alan köyler, Beyşehir gölü havzasında yer almaktadırlar. Göl kenarında bulunan köyler Kıyakede, Karayaka, Yassıbel, Yeniköy, Sarıkabalı, Gedikli ve Gölkonak köyleridir. Park alanındaki köylerden Gölkonak köyü Yenişarbademli ilçesine, diğerleri ise Şarkikaraağaç ilçesine bağlıdırlar.

Havzadaki köylerin başlıca geçim kaynakları tarım ve hayvancılık olup, Yassıbel, Yeniköy, Gedikli, Gölkonak, Kıyakede, Karayaka, Sarıkabalı ve Belceğiz köylerinde aynı zamanda balıkçılık yapılmaktadır. Üretilen tarımsal ürünlerin genelde buğday, arpa, nohut, pancar ve tamamının hayvan yemi olarak kullanıldığı yoncadan oluştuğu tüm köylerde, kuru tarım ürünleri daha ağırlıklıdır. Elma yetiştirilen köylerde vişne ve kiraz fidanlarının dikimleri de yapılmaktadır.

Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılığın geçerli olduğu havzada, büyükbaş hayvancılık kapalı ahır hayvancılığı şeklinde yapılmaktadır. Küçükbaş hayvancılık da ise koyunculuk ağırlıktadır. Üretilen hayvansal ürünler itibariyle süt üretimi ilk sırada yer almakta ve bunu sırasıyla et ve yün üretimi izlemektedir. Hayvan başına düşen mera alanlarının genellikle düşük olduğu havzada, hayvancılık, tarım-hayvancılık ve balıkçılık gelecek vaat eden sektörlerdir. Genellikle köylerde lider ve otorite olarak herhangi bir kişi öne çıkmış görülmemekle beraber, yine de muhtar ve baba önem kazanmıştır. Köylerin tamamı yapılacak bir kırsal kalkınma projesine katılacaklarını bildirmişlerdir.

Milli Park kararına yaklaşım iki farklı şekilde oluşmaktadır. Kararın gerekli olduğunu savunan köyler, neden olarak gölde son yıllarda meydana gelen kirlenmeyi, çevredeki verimsiz ve erozyona maruz kalan arazileri ve ormansızlaşmayı göstermekte; gereksiz olduğunu savunan köyler ise neden olarak balıkçılığın kısıtlanmasını, göle yakın arazilerde tarım yapılamamasını, bazı yaylalara getirilen kısıtlamaları ve orman işçiliğinden kaybedilen gelirleri sıralamaktadırlar.

Gelirinin %7'lik bir bölümünü tasarruf edebilen Beyköy, en yüksek tasarruf oranına sahiptir. Beyköy'ü sırasıyla Belceğiz ve Gölkonak köyleri izlemektedir. Sarıkabalı ve Armutlu köyleri tasarruf yapabilseler bunu hayvan olarak değerlendirmek istemişlerdir. Yassıbel, Beyköy, Karayaka, Kıyakede ve Gölkonak köylerinde sulama kooperatifleri, Gedikli köyünde ise sulama ve su ürünleri kooperatifleri vardır. Ormanın en önemli faydasını otlatma olarak değerlendiren köyler Armutlu, Beyköy, Karayaka, Belceğiz ve Gölkonak köyleridir. Hayvan başına düşen mera alanı bakımından en yüksek orana sahip köy Armutludur. Bu köyü Kıyakede izlemektedir. Mera alanlarını çok yetersiz gören köyler Yassıbel, Sarıkabalı, Belceğiz; yetersiz gören köyler Yeniköy, Gedikli, Beyköy, Çeltek, Karayaka ve Gölkonak köyleridir.

Hayvancılığın gelecek vaat ettiği köy; Sarıkabalı, tarım-hayvancılığın gelecek vaat ettiği köyler; Yeniköy, Armutlu ve Karayaka, balıkçılığın gelecek vaat ettiği köyler ise Yassıbel, Yeniköy, gedikli, Karayaka, Belceğiz, Kıyakede ve Gölkonak köyleridir. Yaylacılık olanağı mevcut olan ve yaylacılık yapan köyler; Yeniköy, Sarıkaya, Gedikli ve Belceğiz köylerinden oluşmaktadır.

Hayvan Varlığı ve Hayvancılık Ürünleri

Hane başına düşen büyükbaş hayvan bakımından en yüksek orana sahip köy Yeniköydür. Yeniköyü Sarıkabalı Köyü izlemektedir. Koyun sayısı bakımından ise en yüksek orana sahip olan köy Sarıkabalı köyüdür. Bunu Yeniköy izlemektedir. Keçi sayısı bakımından ise Karayaka, Yassıbel ve Gedikli köyleri başı çekmektedirler.

Hane başına düşen et üretimi miktarı bakımından en başta Sarıkabalı köyü varken, bu köyü Yeniköy, Çeltek Karayaka ve Belceğiz köyleri takip etmektedir. Süt üretimi bakımından Yeniköy birinci sırada yer alırken, Çeltek, Belceğiz ve Sarıkabalı köyleri Yeniköy'ü izlemektedirler. Yün üretimi bakımından Koyun sayısı en fazla olan iki köy olan Sarıkabalı ve Yeniköy önde yer almaktadırlar.

Tarımsal Ürünler

Tarımsal ürünleri üç kategoride toplamak mümkündür. Bunlar, kuru tarım çerçevesinde yetiştirilen ürünler, sulu tarım çerçevesinde yetiştirilen ürünler ve meyvecilik çerçevesinde yetiştirilen ürünler olarak üç ana dala ayrılmaktadır.

Yine hane başına düşen miktar olarak bakıldığında, kuru tarım çerçevesinde yetiştirilen ürünler açısından en yüksek üretime sahip köy Armutlu köyüdür.

Bu köyü Sarıkabalı ve Belceğiz köyleri izlemektedir. Buğday üretimi açısından en yüksek orana sahip köyler Sarıkabalı ve Belceğiz köyleridir. Arpa üretimi açısından en yüksek orana sahip köyler ise Belceğiz, Sarıkabalı ve Çeltek köyleridir. Nohut üretimi açısından en yüksek orana sahip köyler, Sarıkabalı, Karayaka ve Yeniköy köyleridir. Hane başına düşen elmalık alanları bakımından en yüksek orana sahip köy, Beyköy'dür. Bu köyü Kıyakede, Belceğiz ve Çeltek köyleri izlemektedir. Anket sonuçlarına göre, köylerde yüksek bir göç eğiliminin olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda, Sarıkabalı, Yeniköy, Armutlu, Çeltek, Karayaka, Beyköy, Yassıbel ve Kıyakede köylerinin nüfusları 1997 yılı sayımında önceki yıllara göre azalmıştır. Karayaka köyünün nüfusu, 557'den 556'ya düşüşle en az nüfus kaybının yaşandığı köy olmuştur. Köylerden göçün başlıca nedenleri, işsizlik, arazilerin miras yoluyla daralması elde edilen tarım ve hayvancılık gelirlerinde düşüş vb. sayılabilir. Gedikli, Belceğiz, Gölkonak köylerinde de genel bir göç eğilimi olmakla birlikte nüfuslarının arttığı görülmektedir (Tablo 1).

Tablo 1: Milli Park Alanındaki Köylerin Nüfus Sayım Sonuçları

Köyler	1970	1980	1985	1990	1997
Gedikli	705	800	750	716	1044
Sarıkaya	205	288	286	320	272
Belceğiz	955	1219	1106	1644	2144
Yeniköy	403	619	507	605	488
Armutlu	146	157	169	162	156
Çeltek	442	475	469	472	362
Beyköy	1036	1014	821	805	721
Karayaka	442	591	526	557	556
Yassıbel	735	1078	948	909	826
Kıyakede	314	470	486	473	388
Gölkonak	409	530	436	405	550
Toplam	5492	7241	6504	7068	7507

Balıkçılık

Milli park içinde arazisi olan tüm köyler gölün balık ürününden yararlanmaktadır. Ancak, göle uzak olan köylerde balıkçılık azalmakta, balıkçılıkla geçinenlerde gerek bu iş ile uğraşan kişi, gerekse sandal yönünden sayı artmaktadır.

Yenişarbademli ilçesinin tek köyü olan Gölkonak da göle çok yakın olmasına rağmen, balıkçılık en az düzeydedir. Bu köyde halkın tarım alanları geniş olduğundan, balıkçılıkla uğraşmamaktadırlar.

Doğrudan balıkçı olarak nitelendirilebilecek tek köy Gedikli'dir. Adadaki mahallesi ile birlikte, göl balıkçılığında önemli ölçüde bu köy yararlanmaktadır. Balıkçılık kooperatifi Gedikli köyünde bulunmaktadır. Kooperatifin kayıtlı 130 üyesi bu köydendir. Balıkçılık yapılan diğer köylerden kooperatife üye olanların sayısı çok azdır. Daha önce kooperatif konusunda olumsuz deneyimi olan kişiler, kooperatife üye olmaktan kaçınmaktadırlar. Az sayıda kayıtlı üye adına balıkçılık yapmakta ve elde ettiği balığı bu üyeler üzerine kooperatife vermektedirler. Kıyakede köyünden 6, Karayaka köyünden 3, Yassıköy ve Yeniköy köylerinden 5'er, Sarıkabalı köyünden 10 kayıtlı üye bulunmaktadır. Bu köylerin yaklaşık 125 sandalı olduğu bildirilmektedir. Bu durum çok sayıda kayıtsız balıkçı bulunduğunu göstermektedir.

Kayıt dışı avcılık, evlerde tüketilen ve kaçak olarak pazarda satılan dışında; kooperatif kanalı ile günde ortalama 4 ton dolayında balık avlanmaktadır. Bunun 1 tonu piyasada satılmakta, kalanı fabrikalara gönderilmektedir. Piyasada satılan balık, genellikle daha dayanıklı olan sazandır. Sudak fazla dayanıklı olmadığından fabrikalara verilmektedir. Höyük ilçesi Tolca köyünde 3, Beyşehir ilçesinde 1, Eğirdir ilçesinde 2 fabrika balık işlemektedir.

Gölde toplam 225 sandal olduğu bildirilmektedir. Balıkçılar aile reisi durumundadır. Bir sandalda genellikle birden fazla balıkçının avlanacağı düşünülürse, balıkçılıktan 350 dolayında ailenin geçimini sağladığı anlaşılmaktadır.

Balıkçıların, balık avcılığı dışında bir başka iş yapabilmeleri için zamanları kalmamaktadır. Kışın olumsuz hava koşulları ve gölde don olduğu günler hariç ve av yasağı dönemi dışında her gün ava çıkmaktadırlar. Evlerde balık ağı örme ve tamir işleri yapılmakta ve ek bir gelir elde edilmeye çalışılmaktadır. Kışın, bazı yıllar bir iki ay gölde don olmakta ve genellikle hava koşulları uygun bulunmaktadır. Yılın üç ayında av yasağı olduğu için, en az 5 ay balıkçılık yapılamamaktadır. Gedikli köyünün tarım arazisi

bulunmamaktadır. Balıkçılıkla hayvancılık bir arada yürütülemediğinden bu köyde hayvancılık da yapılmamaktadır.

Gerek göldeki su düzeyi, suyun temizliği, otlama durumu ve gerekse göldeki otçul ve etçil balıkların yaşam dengesi yönünden karamsar bir durum bildirilmemektedir. Dengenin kurulduğu, otçul balıkların yeniden yeterli düzeyde ürediği sonuç olarak göldeki otlamanın azaldığı görülmektedir. Sudakbalığı hızla üreyerek, gölün yerli türü olan gövce balığını azalttığı, bunun da otlanmayı artırıcı bir etken olduğu da bir gerçektir. Ancak sazanın kalın pulu nedeniyle sudak balığı sazayı alandan uzaklaştırmamaktadır. Gövce balığı yerine kadife balığının ikamesiyle ve bu balığın iyi üremesi sonucu sazayı ile birlikte, göldeki otlama önlenmektedir.

Ormancılık

Milli park alanını tümü için orman amenajman planı düzenlenmiş ve 1997 tarihinde onaylanmıştır. Saha milli park olduğundan, üretim amaçlı işletilmesi söz konusu olmayıp, ormanın sağlığı ve devamlılığının sağlanması için gerekli bazı işlemler yapılması önerilmiştir. Plan dönemi için gençleştirme alanı da ayrılmamıştır. Bakım kesimleri, silvikültürel anlamda olmayıp, yukarıda değinildiği üzere, ormanın sağlığı ve devamlılığı yönünden, zorunlu olarak bazı ağaçların çıkarılması biçiminde yapılmaktadır. Ormanın tümü için bir eta belirlenmiş, bu miktarın uygun yerlerden, gerekli kesimler yapılarak alınması uygulamacıya bırakılmıştır.

Şarkikaraağaç Orman İşletmesi, milli parkta Şarkikaraağaç ve Yenişarbademli ilçeleri alanlarında, yıllık etanın bu sahaya düşen miktarını çıkarmaya çalışmaktadır. Beyşehir Orman İşletme Müdürlüğü de Kurucaova Orman İşletme Şefliğinin milli park alanında kalan kısmına ait miktarı almaktadır.

Milli park master planı onaylanıp yürürlüğe girmeden bu tür uygulama yapılmasının hatalı olacağı ilgililere söylenmiştir. Mutlak koruma zonunda hiçbir işlem yapılmaması gerekmektedir. Toplam on yıllık hasılat etası 26780 m³, yıllık ortalama 2670 m³ eta uygun yerlerden alınmaktadır. Bunun 2100 m³'ü Şarkikaraağaç, kalan 578 m³'ü de Beyşehir Orman İşletme Müdürlüğü tarafından çıkarılmaktadır. Bu arada mutlak koruma zonuna girecek alanlardan da kesim yapılmaktadır. Ormancılık tekniği yönünden düşünülerek üretim yapılmaması özellikle çok yaşlı kalın ağaçların kesilmemesi gerektiği ilgililere iletilmiştir.

Yangınla mücadele ve koruma işleri Şarkikaraağaç ve Beyşehir Orman İşletme Müdürlükleri tarafından yürütülmektedir. Şarkikaraağaç Orman

İşletme Müdürlüğü'nün, Gelendost, Tepesi ve Kızıldağ Sivri'de yangın gözetleme kuleleri, Kızıldağ ve Yenişarbademli orman depolarının yanında birer adet yangın ilk müdahale ekibi bulunmaktadır. Beyşehir Orman İşletme Müdürlüğü'nün Kurucaova Orman İşletme Şefliğinde Küçükdağ Tepe'nin altında tepeden gelen sırt üzerinde Dedegöl yangın gözetleme kulesi, İslibucak mevkiinde yangına ilk müdahale ekibi bulunmaktadır.

Kurucaova Orman İşletme Şefliği alanında orman kaçakçılığı olduğu bildirilmektedir. Özellikle milli park alanında yangın ve kaçakçılığa karşı çok dikkatli olunması, tüm önlemlerin eksiksiz alınması gerekmektedir. Milli park alanındaki köylerden Gölkonak ve Belceğizin nüfusları fazla olduğundan orman köyü kapsamından çıkmışlardır. Armutlu, Beyköy ve Çelttek başlangıçtan itibaren orman köyü değildir. Kıyakdede, Karayaka, Yassıbel ve Sarıkabalı köyleri üretim ormanı bulunmadığından orman yasasının 32. madde kapsamına girmişlerdir. Yani orman köyü olmalarına karşın, üretim ormanı bulunmadığından orman işletmesinin göstereceği yakın bir depodan zati gereksinme almaktadırlar.

Milli park ilanından sonra Yeniköy ve özellikle Gedikli köyleri mağdur olmuşlardır. Bu köyler zati gereksinme almaya hak sahibi iken, bunlar da 32. madde kapsamına girmişlerdir. Yakın yerde olsa dahi, başka bir depodan zati gereksinme almak ekonomik olmadığından, bu köylerin zati gereksinme kullanmalarında belirgin bir azalma meydana gelmiştir. Bu yüzden bu köylerin kaçak kullanım yoluna başvurma olasılıkları vardır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

AKESEN, A., 1983. Fethiye Yöresinde Rekreatyon Amacı İle Kullanılan Bazı Orman Alanlarında Rekreatyoneel Talep Değerinin Belirlenmesi Üzerine Araştırmalar, İÜ Yayın No: 3149, OF. Yayın No: 346, İstanbul.

ÇOLAK, A., 2001. Ormanda Doğa Koruma, (Kavramlar-Prensipiler-Stratejiler-Önlemler), Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü Yayını, ISBN: 975-8273-33-7, Ankara

EGELİ, G. 1996: Avrupa Birliği ve Türkiye'de Çevre Politikaları, Türkiye Çevre Vakfı Yayın No:114, ISBN: 975-7250-28-7, Ankara.

GLAVOVIC, BRUCE C., 1996, "Resolving people-park conflicts through negotiation: Reflections on the Richtersveld experience", *Journal of Environmental Planning & Management*, Dec 96, Vol. 39 Issue 4, p483, 24p, 1 chart.

KEATING, M., 1993. Yeryüzü Zirvesinde Değişimin Gündemi, Gündem 21 ve Diğer Rio Anlaşmalarının Popüler Metinleri, TÇV Yayını, ISBN: 975-7250-06-6

SENCER, M., IRMAK, Y. 1984. Toplumbilimlerinde Yöntem, Sayı Kitap Pazarlama, İkinci Baskı, Çağaloğlu, İstanbul.

YOUNG, E., 1999. "Local People and Conservation in Mexico's El Vizcaino Biosphere Reserve", *Geographical Review*, July 99, Vol. 89 Issue 3, p364, 27p.,

Doç. Dr. Sezgin Özden'in Özgeçmişi

Dr. Özden 1965 yılında Mazgirt'de doğmuştur. Babasının görevi nedeniyle ilk, orta ve lise eğitimini yurdun çeşitli illerinde tamamlamış ve 1990 yılında KTÜ Orman Fakültesi Orman Mühendisliği Bölümünden Mezun olmuştur. 1992 yılında Kars'ta askerlik görevini tamamlayan Özden 1993 yılında İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Ekonomisi Anabilim Dalında başladığı yüksek lisans eğitimini 1995 yılında Prof. Dr. Turhan İstanbullu danışmanlığında "Ramsar Sözleşmesi Kapsamındaki Sulak Alanların Yönetimsel Sorunları ve Çözüm Önerileri" başlıklı tezle ve aynı Anabilim dalında 1995'de başladığı doktora çalışmasını 2000 yılında Prof. Dr. Uçkun Geray danışmanlığında "Ormaniçi Otlamacılık Sisteminin Ekonomik Analizi ve Geliştirilme Olanakları" başlıklı tezle bitirerek Ormanlık Bilimleri Doktoru unvanını kazanmıştır. 1994 yılında bir süre Doğal hayatı Koruma Derneğinde soğanlı bitkilerin "Yerli Üretim Projesi" sorumlusu olarak çalışmıştır. 1997 yılında Ankara Üniversitesi Çankırı Orman Fakültesinde araştırma görevlisi olarak göreve başlayan Özden, 2002 yılında Orman Ekonomisi Anabilim Dalına Yardımcı Doçent olarak atanmıştır. Dr. Özden Nisan 2007 'de üniversite doçenti unvanını almıştır.

Dr. Özden Çankırı Orman Fakültesinde lisans düzeyinde Orman İşletme Ekonomisi, Ormanlık Muhasebesi, Ormanlık Yönetim Bilgisi, Ormanlık Politikası, Genel Hukuk Esasları ve Orman Hukuku derslerini, yüksek lisans düzeyinde ise Ormanlık Politikasının Formüle Edilmesi, Ormanlıkta Sosyal Analiz, Dünya Ekonomisinde Ormanlık, Ormanlıkta Proje Değerlendirme ve Kırsal Yoksulluğun Dinamikleri derslerini yürütmektedir. Bugüne kadar bir çok yüksek lisans jürisinde yer alan Dr. Özden 2'si tamamlanmış, 5 yüksek lisans tez çalışmasının da danışmanlığını yürütmektedir

2004 yılında Fakülte Yönetim Kurulu üyeliğine seçilen Dr. Özden, A.Ü Kadın Sorunları Araştırma Uygulama Merkezi Yönetim Kurulu üyesi, A.Ü. AB 6. Çerçeve Programı Çankırı Orman Fakültesi Koordinatörü, Ankara Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (ANKÜSEM) Genel Kurul Üyeliği, A.Ü. Bilişim Altyapısı Geliştirme Komitesi üyeliği, A.Ü. Çevre Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi Genel Kurul üyeliği görevlerini yürütmüştür.

Dr. Özden Fakültesinde Orman Mühendisliği Bölüm Başkan Yardımcılığı ve Orman Ekonomisi Anabilim Dalı Başkanlığı görevlerini de yürütmektedir. Diğer taraftan Ormanlık İktisadi Sosyal Çalışma Grubu web sitesi yöneticisi olan Dr. Özden, Mayıs 2006'da düzenlenen Ormanlıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresinin Kongre Yürütme Kurulu Başkanlığını ve kongre kitabı editörlüğünü de yapmıştır.

Türkiye Ormanlılar Derneği Çankırı temsilcisi olan Dr. Özden, Derneğin yayın organı olan "Orman ve Av" dergisinin Editörlüğünü üstlenmiştir.

Avrupa Birliği ve Uluslararası Çalışma Örgütü'nün desteklediği ve çalışan çocuklarla ilgili Türkiye çapındaki bir projenin Çankırı koordinatörlüğünü yapmış ve Çankırı raporunu yazmıştır.

Boş zamanlarında müzikle ilgilenen Özden, Fakültesinde öğrencilerden oluşan bir Rock müzik grubunun kurucusu, çalıştırıcısı ve üyesidir.

İngilizce bilen (ÜDS: 71,250) Dr. Özden evli bir çocuk babasıdır.